

наша слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 32 (1183) 6 ЖНІЎНЯ 2014 г.

Беларускай "Вікіпедыі" - 10 гадоў

ВІКІПЭДЫЯ Вольная энцыклопедыя

З гісторыі Беларускай Вікіпедыі

Першы запіс па-беларуску на галоўнай старонцы з'явіўся 6 красавіка 2004 года. **Першыя артыкулы - 12 жніўня.** На сакавік 2007 года ў беларускай Вікіпедыі было каля 6700 артыкулаў.

3 красавіка 2004 года па сакавік 2007 года існаваў агульны Беларускі раздзел, які падтрымлівае артыкулы, напісаныя ў любой арфаграфії. Перашкодай у развіцці Беларускага раздзела з'яўлялася рускамоўнасць значнай часткі беларусаў, агульная неўрэгуванасць пытанняў сусідавання ў раздзеле некалькіх арфаграфій і частыя "войны арфаграфічных правак". У жніўні 2006 года на Meta-вікі была пададзена заяўка на стварэнне асобнага Беларускага раздзела для афіцыйнай арфаграфіі і з'явіўся беларускі раздзел у Вікі-інкубаторы. Да гэтага моманту агульны Беларускі раздзел налічваў каля 3 800 артыкулаў у абедзвюх арфаграфіях. У сакавіку 2007 года ра шэннем Фонду быў створаны асобны Беларускі раздзел для афіцыйнай арфаграфіі, куды было перанесена змесціва інку-

батара - больш за 3 500 артыкулаў. У той жа час ранейшы агульны Беларускі раздзел быў перанесены на іншы дамен для працы ўжо ў вылучна класичной арфаграфії, да гэтага моманту ў ёй налічвалася каля 6700 артыкулаў у абедзвюх арфаграфіях. Такім чынам, цяпер існуюць два самастойныя праекты на беларускай мове, у адным з якіх выкарыстоўваецца афіцыйная арфаграфія, у другім - класічная, заснованая на варыянце арфаграфіі, вядомым як *тарашкевіца* ў нормалізацыі 2005 года.

На працягу двух з паловай гадоў у беларускай Вікіпедыі суіснавалі ўсе арфаграфії беларускай мовы. Акрамя *афіцыйнай нормы* і розных варыянтаў *тарашкевіцы* выкарыстоўваліся *дзеясловіца*, *шупоўка* і іншыя.

У такіх умовах даводзілася мець прынамсі два варыянты шаблонаў, каб не складалася сітуацыя, калі артыкул напісаны адным правапісам, а шаблоны ў ім аформлены іншым. Нарастала колькасць "войн правапісных правак", калі ўдзельнік падчас рэдагавання змяняў норму правапісу артыкула, якая існавала ў больш ранній версіі, што выклікала незадаволенасць ранніх рэдактараў. Вялісія дыкусіі пра то, пры якіх умовах можна змяніць правапіс у артыкуле і ці можа адзін артыкул быць напісаны часткована ў розных

(Заканчэнне на стр. 4.)

АЛЕГУ ТРУСАВУ - 60

Алег Анатолевіч ТРУСАЎ нарадзіўся 7 жніўня 1954 года ў горадзе Мсціславе Магілёўскай вобласці. У 1976 годзе скончыў гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітета. У перыяд з 1976 па 1992 год працаў у сферы беларускай рэстаўрацыі. Удзельнічаў у дзесятках археалагічных экспедыцый, правёў раскопкі на многіх значавых гістарычных аб'ектах Беларусі. У 1981 годзе абраўся кандыдацкую дысертацыю на тэму "Монументальнае зодчества Беларуссии XI-XVII вв. Историко-археологіческій анализ".

З 1996 да сакавіка 1998 года - дэкан факультэта біблія-тэчна-інфармацыйных сістэм Беларускага ўніверсітета культуры. Цяпер дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства, адзіны ў краіне выкладчык гісторыі філаглазі ў Беларусі.

Адзін з заснавальнікаў БНФ, БСДГ (з 1991), намеснік (1991), старшыня Цэнтральнай Рады БСДГ (1992-1995).

У 1990-1996 гады - дэпутат Вярхоўнага Савета XII склікання. З 1990 па 1995 год - намеснік старшыні камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і ахове гістарычнай спадчыны. Па палітычных перакананнях дзяржаўнік-дэмакрат.

Прымаў удзел у абвішчэнні дзяржаўнага суверэнітэту і поўнай незалежнасці Рэспублікі Беларусь, кіраўнік групы распрацоўшчыкаў афіцыйнай выявы дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь "Пагоня", бел-чырвона-белага дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь і наверша да яго.

У 1989 годзе Трусаў выступіў адным з заснаваль-

льнікаў Таварыства беларускай мовы. У красавіку 1997 года абраўся Рэспубліканскай Радай першым намеснікам старшыні ТБМ. На VI з'ездзе ТБМ 17 красавіка 1999 года абраўся старшынём Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарны, якім кіруе дасоль.

У 1990 годзе быў адным з заснавальнікаў Беларускага гуманітарнага ліцэя імя Якуба Коласа.

Сябар Рады Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына".

Адзін з 150 наўковых публікацый, сярод якіх некалькі манаграфій. Сябар Беларускага ПЭН-цэнтра. Як археолаг і гісторык архітэктуры займаецца вывучэннем манументальнага дойлідства XI-XVIII стст. Расправаў методыку архітэктурана-археалагічнага вывучэння манументальных помнікаў Беларусі, прасочваў эвалюцию асноўных тыпаў муровак і будаўнічых матэрыялаў.

Кнігі:

Трусов О. А. Памятники монументальнага зодчества Беларуссии XI-XVII вв. Архітектурно-типологіческій анализ. Мн., 1988. ISBN 5-343-00312-5

Трусаў А. А. Старонкі мураванай кнігі: Манументальная архітэктура эпохі феа-

далізму і капіталізму. Мн., 1990.

Трусаў А. А. Старадаўніх муроў адраджэнне: Мінулас і сучаснасць Лідскага замка / з серыі "Помнікі Беларускага дойлідства". - Мн.: Полымя, 1990.

Трусаў А. А. Беларускіх кафлярства. Мн., 1993.

Трусаў А. А. Манументальнае дойлідства Беларусі XI-XVIII стагоддзяў. Гісторыя будаўнічай тэхнікі. Мн., 2001. ISBN 985-6305-29-2.

Трусаў А. А. Падсумаванне. Артыкулы. Спіс публікацый. Мн., 2004.

Трусаў А. А. Невядомая нам краіна. Беларусь у яе этнографічных межах. Мн., 2008.

Трусаў А. А. Невядомая нам краіна. Беларусь у яе этнографічных межах. Выданне 2-е, выпраўлене і дапоўненое. Мн., 2013.

Вікіпедыя.

(Пра А. Трусава чытаць на стр. 5.)

Віншаванне

Гарадзенская гарадская арганізацыя ТБМ імя Ф. Скарны сардечна віншуе Вас, Алег Анатольевіч, знанага гісторыка і археолага, кандыдата гістарычных навук, дацэнта з 60-годдзем з дні нараджэння. Упэўнены, што разам з Вамі будзем і надалей паспяхова рэалізоўваць беларускасць у сённяшній Беларусі і не дапусцім, каб нашу нацыю задушыла палітыка русіфікацыі.

Аляксей Пяткевіч,
старшыня Рады Гродзенскай гарадской арганізацыі ТБМ імя Ф. Скарны.

8 жніўня

у межах кампаніі "Будзьма!" адбудзеца "Сяброўская вечарына" з гісторыкам, навукоўцам, выкладчыкам, сябрам беларускага ПЭН-цэнтра

Алегам Трусавым.

У праграме:

- шчырая размова пра актуальныя пытанні;
- выступы вядомых людзей;
- дэманстрацыя фільма з удзелам А. Трусава.

Месца правядзення: галерэя "Ў".

Час: з 18.00 да 20.00 гадзін.

Уваход вольны.

Маці любіла праваслаўную царкву, але, як прыблізіўся яе час, папрасіл нашага каталіцкага сябра пастара Бера, яе паспавядца, грахі адпусціць. Гэтыя паводзіны маёй маці прафудзілі вялікую павагу да яе. Яна паказала ўсю вялічыню ў веры ў аднаго і таго ж Езуса Хрыстуса, у аднаго Бога Айца для ўсіх нас.

Дадатковое паведамленне пра выбар радзімы ў Заўльгаў

Безумоўна, многіх хвалюе пытанне, чаму мы нашай другой радзімай выбрали менавіта Заўльгаў. Гэтае рашэнне звязана з гістарычным досведам землякоў са Слонімам.

Пад час нямецкай акупацыі маёй радзімы была даволена па акупацыйным законе як школа толькі "Фольксшуле" ("Народная школа"). Кірауніком адукцыі на гэтай тэрыторыі быў тады Барыс Суравы. Праз знаёмства Барыса Суравога з абласным (акруженым) камісарам, які паходзіў з паўднёвой Германіі, Суравы быў пасланы ў Заўльгаў, каб пазнаёміцца ў нямецкіх школах з германскай адукцыяй. На час семінару Суравы быў паселены ў доміку для гасцей (гасцініцы) Бах пры сям'і Марціні. Хутка завязаліся паміж Суравым і сям'ёй Марціні сяброўская адносіны, якія праз значны час пасля раставання сталі важнымі для жыхароў раёна Суравога і яго землякоў. Пры раставанні з Заўльгаў сказала сям'я Марціні да Суравога: "Калі Вам ў Вашым жыцці спатрабіцца наша дапомога, Вы можаце на яе разлічваць." Спадар Суравы захаваў у памяці гэтыя слова, і, калі было прынятае рашэнне аб адступленні нямецкай арміі з Савецкага Саюза на заход, ён вывесь чыгункай усю беларускую адміністрацию ў Заўльгаў.

Тут людзей прымалі і рэгулярна апавяшчалі ў прэсе, калі яны знаходзілі работу і жыллэ. З гэтай групай прыехаў у Заўльгаў таксама і дзядзька Георг Юрэвіч са сваёй сям'ёй. Пра гэтую падзею было напісаны артыкулы ў газете, і адтоль мы даведаліся пра існаванне горада Заўльгаў, дзе на пачатку пасляліся нашыя родныя.

Калі знаходжанне ва Усходній Пруссіі праз рух фронту на заход стала небяспечным, мы вырашылі з дапомогай нашых французскіх сябрапоў ехаць у Заўльгаў. Пра цяжкія падзеі пад час вандроўкі з Усходнім Прусіем праз Берлін у Заўльгаў я згадвала ўжо раней.

Так маленькі горад Заўльгаў зрабіўся маёй другой радзімай, і тут я буду ў свой час пахаваная бліз майго мужа Франца Барта і маёй маці Веры Юрэвіч.

Паводле "Erinnerungen an mein Leben in der ersten und zweiten Heimat" von Nadia Bart, geb. Jurewitsch, Saulgau, 1999.

Пераклад з нямецкай
Арцёма Судніка.

Паседжанне Рады Таварыства беларускай культуры ў Літве. Ліпень 2014. Віленскі раён (Акмянішкі)

Чарговае паседжанне Рады ТБК прыйшло за межамі Вільні ў вёсцы Акмянішкі. Па запрашэнні чальца Рады Васіля Радзюкевіча і яго жонкі Файны ліпенская Рада прыйшла на іх лецішчы. Пасля паседжання Рады, гаспадары частавалі цудоўнай вячэртай, потым прагулка па прыгожым наваколлі і лазня. А напрыканцы вечару гаспадыня частавала раскошнымі шашлыкамі. Ад імя Рады ТБК хачу выказаць шчырую падзяку гаспадарам за сардечны прыём.

Пытанні якія разглядаліся на ліпенскім паседжанні Рады ТБК:

- Фінансаванне дзейнасці Таварыства;
- Спроба аднаўлення музея Івана Луцкевіча;
- Правядзенне імпрэзы ТБК;
- Удасканаленне арганізацыйнай дзейнасці ТБК і правядзенне наступнага паседжання.

1. Пачалося паседжанне з пытання фінансавання дзейнасці Таварыства.

У тых выпадках, калі гаворка заходзіцца пра магчымасці няўрадавых арганізацый выжываць, гэта, зразумела, немагчыма без раешнення фінансавых пытанняў. Нажаль, з фінансаваннем дзейнасці ТБК становішча крэтычнае. З усіх магчымых крыніц фінансавання:

- Чалецкія ўніверсітеты;
- Дзяржаўнае фінансаванне (падтрымка);
- Датацыі (гранты) з публічных і прыватных крыніц;

- Ахвяраванні (грошавыя і рэчавыя);

- Спонсарства;

- Перадача 2% падаходнага падатку з фізічных асоб;

- Публічныя зборы грошей у грамадскіх месцах, кампаніі, дабрачынныя акцыі;

- Прыбылкі з маёмасці арганізацыі, фінансавыя інвестыцыі;

- Прыбылкі з гаспадарчай дзейнасці;

- Іншыя крыніцы: крэдыты, пазыкі.

Таварыства ўжо шмат гадоў у асноўным фінансуецца толькі з "іншых крыніц", а канкрэтна з "пазык". Непрарыцайна (колькасці бел. несельні

цтва на Віленшчыне) маленькая дзяржаўнага фінансавання ў форме конкурснага праекту раз на год хапае на 1-3 месяцы дзейнасці Таварыства, і тое ў мінімальных рамках. Такім чынам за гады дзейнасці ТБК склалася вялікая пазыка, ліквідаваць яку ў бліжэйшы час не ўяўляеца магчымым. Нажаль большасць з магчымых крывацій фінансавання для ТБК не падыходзіць, па розных прычынах. На паседжанні было прынятае рашэнне сканцэнтрацівацца на грантах з єўрапейскіх

вынікаў, то звярнуцца ў єўрапейскі і міжнародныя установы.

3. Узыдамалася пытанне неабходнасці аднаўлення імпрэзы ТБК. Канчаткова пытанне правядзення імпрэзы кожны месяц не прынята, але вырашана правесці ліпенскую імпрэзу, якую адбудзеца 26-га ліпеня. На імпрэзе будзе выступаць Украінскі гурт "Світліці" з нагоды 200 гадавіны Тараса Шаўчэнкі. Вільня адзін з гарадоў, якія цесна звязаны з жыццём і творчасцю гэтага вялікага ўкраінскага паэта. Сёння ў гэтым горадзе захавалася шмат слядоў, якія сведчаць аб творцы: ёсць вуліца Шаўчэнкі, ёсць мемарыяльная шыльда, пастаўлены яму помнік. Такім чынам, у літоўскай століцы захавана памяць пра песняра Украіны

Ліпенская імпрэза ў ТБК

У суботу 26 ліпеня адбылася традыцыйная імпрэза ў Таварыстве беларускай культуры ў Літве. Гэтым разам яе арганізуваў і правёў в.а. Паўла. Калі-некалі сябры Брацтва выезджалі ў беларускія вёскі і гарады і там у мясцовых цэрквях ладзяць беларускія службы. І як у канцы адзначылі, зараз усё больш і больш з'яўляеца надзея на тое, што такія набажэнствы будуть пашырацца і стануть рэгулярнымі ў іншых цэрквях.

На імпрэзе ўзгадалі пра 30-я ўгодкі з дні смерці вялікага песняра Беларусі Уладзіміра Караткевіча. Як было ўзгадана, у XX ст. гэта быў ці не самы вялікі беларускі пісьменнік, менавіта ён з беларусаў, які з шэршні масы, пачаў рабіць нацыю, вяртаючы ім іх гістарычную памяць.

У гэтым месяцы споўнілася 75 гадоў з дні смерці віленскага біскупа Эдварда фон Ропы. Ён шмат спрыяліўся да беларусізацыі Каталіцкага касцёла. Дзякуючы яго пастырскім апеніям і падтрымцы беларускіх слова пачало ўваходзіць у штодзённае рэлігійнае жыццё беларуса.

І тое, што сёння беларуская мова гучыць у святынях Беларусі, таксама і заслуга біскупа. Напрыканцы імпрэзы выступіў а. Даніла Свяяк, які нагадаў, што Беларусь мае агульныя хрысціянскія карані, таму сёння не трэба дзяліць яе на праваслаўных і католікоў, трэба шукаць агульныя хрысціянскія карані і тое, што яднае. Насамрэч паміж праваслаўнымі і католікамі больш агульнага, чым адрозненага. Трэба пераадолець шматлікія бар'еры і старацца жыць

У гості ў Таварыства завіталі сябры з Брацтва ў гонар Віленскіх пакутнікаў з Менска. Яго сябар шырока распавёў пра Брацтва, пра яго задачы і поспехі. За той час, які існуе Брацтва, шмат было зроблено для беларусізацыі праваслаўнага жыцця ў Беларусі. На жаль, яно не набыло шырокага размаху як у Каталіцкай царкве.

Інф. ТБК.

